

03 februarie 2023

Către: Ministerul Educației

În atenția: Doamnei Ligia DECA, Ministră a Educației

Stimată Doamnă,

Vă scriem în numele [Coalitiei pentru Egalitate de Gen](#), rețea informală, alcătuită din organizații neguvernamentale care activează în domeniul egalității de șanse, nediscriminării și promovării drepturilor femeilor. Prezenta scrisoare deschisă este semnată de organizațiile membre ale Coalitiei, precum și de alte organizații, care se regăsesc în secțiunea finală.

Dorim să vă solicităm sprijinul pentru o mai bună **integrare a principiului egalității de gen în învățământul preuniversitar, atât în ceea ce privește conținutul programelor școlare și manualelor acreditate, cât și a formării inițiale și continue pe această temă a cadrelor didactice** din țară.

Promovarea egalității de gen și egalității de șanse, precum și combaterea stereotipurilor de gen în învățământ este susținută de o serie de acte normative, legi speciale, convenții ratificate de România, precum și de obiective și măsuri din Strategia națională pentru promovarea egalității de șanse între femei și bărbați 2022-2027. Amintim aici:

- **Legea Educației Naționale nr. 1/ 2011** prevede la articolul 3 principiul echității și al asigurării egalității de șanse ca principii fundamentale pentru învățământul preuniversitar și superior;

- Articolul 2, alin. 4, din **Legea 202/2002 privind egalitatea de șanse și de tratament între femei și bărbați** prevede că, la nivelul fiecărei unități școlare cu peste 50 de angajați, poate fi desemnat câte un responsabil cu atribuții în domeniul egalității de șanse și de tratament între femei și bărbați, care poate implementa activități din domeniu. De asemenea, articolul 14, alin. 2, prevede că *„[I]nstituțiile de învățământ de toate gradele, factorii sociali care se implică în procese instructiv-educative, precum și toți ceilalți furnizori de servicii de formare și de perfecționare, autorizați conform legii, vor include în programele naționale de educație teme și activități referitoare la egalitatea de șanse și de tratament între femei și bărbați”;*

- Articolul 14 referitor la educație din **Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice (Convenția de la Istanbul)**, ratificată de România în 2016, prevede următoarele: *„Părțile vor face, acolo unde este cazul, demersurile necesare pentru a include material didactic pe*

Proiect derulat de:

Cu sprijinul:

AGENTIA NATIONALA
PENTRU EGALITATEA DE SANSE
INTRE FEMEI SI BARBATI

probleme cum ar fi egalitatea între femei și bărbați, rolurile de gen ne-stereotipe, respectul reciproc, rezolvarea non-violentă a conflictelor în relațiile interpersonale, violența de gen împotriva femeilor și dreptul la integritate personală, adaptate capacității în evoluție a elevilor, în curriculumul formal și la toate nivelurile de educație.”;

- Articolul 30, lit. b (i) din Recomandarea generală nr. 35 privind violența de gen împotriva femeilor, de actualizare a Recomandării generale nr. 19 din **Convenția asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei a ONU (CEDAW)** care recomandă statelor semnatare *„integrarea conținutului privind egalitatea de gen în programele de învățământ la toate nivelurile, atât la nivel public, cât și privat, începând cu copilăria timpurie, și în programele educaționale cu o abordare bazată pe drepturile omului. Conținutul trebuie să vizeze rolurile stereotipizate bazate pe gen și să promoveze valorile egalității de gen și nediscriminării, inclusiv masculinitatea nonviolentă, și să asigure o educație adecvată vârstei, bazată pe dovezi și o educație sexuală cuprinzătoare, bazată pe date științifice, pentru fete și băieți”*. [Raportul de țară al ONU-CEDAW din 2017](#) subliniază critic neimplementarea prevederilor legale mai sus menționate;

- Strategia națională privind promovarea egalității de șanse și de tratament între femei și bărbați și prevenirea și combaterea violenței domestice pentru perioada 2022-2027 are ca obiectiv general în domeniul educației *„Prevenirea și combaterea stereotipurilor și prejudecăților de gen din sistemul de învățământ”*, iar ca obiective specifice:

„1.1 Eliminarea stereotipurilor și prejudecăților privind rolurile și responsabilitățile femeilor și bărbaților în familie și în societate, prin măsuri adecvate în domeniul educației.

1.1 a) Includerea unor noțiuni legate de stereotipuri, prejudecăți, drepturi egale, egalitatea de șanse și de tratament între femei și bărbați, discriminare, discriminare multiplă, în cadrul programelor școlare, conform calendarului dezvoltărilor curriculare pentru ciclul liceal și gimnazial.

1.1 b) Includerea în programul național “Școala altfel” din unitățile de învățământ preuniversitar a unor activități care să promoveze egalitatea de șanse și de tratament.

1.1 c) Angajarea/desemnarea unui expert în egalitate de șanse la nivelul inspectoratelor școlare și/sau a unităților școlare, care în îndeplinirea atribuțiilor sale, să organizeze periodic sesiuni de informare și exerciții interactive cu elevii, părinții și cadrele didactice, cu scopul de a promova egalitatea de șanse și de tratament între femei și bărbați.

1.1 d) Formarea inițială și continuă a experților în egalitate de șanse din Inspectoratele Școlare și unitățile școlare, precum și a personalului didactic (inclusiv directorii și consilierii școlari) din învățământul preuniversitar, pentru a avea o abordare pedagogică care să favorizeze egalitatea și pluralismul.”

- Atât Strategia națională, cât și Strategia pentru egalitate de gen a Consiliului Europei pentru perioada 2018-2023 întăresc legătura dintre stereotipuri de gen și violența de gen, violența domestică și violența împotriva fetelor și femeilor și necesitatea de a combate aceste stereotipuri în învățământ, cadru în care să se însuflească elevilor valori și practici comunicaționale și relaționale nonviolente, bazate pe respect.

Precizăm și că este necesar ca școala să protejeze inclusiv minoritățile sexuale în fața discriminării, bullying-ului și violenței. Amintim aici [decizia nr. 907 din 16.12.2020 a Curții Constituționale a României](#) privind proiectul de lege care dorea să interzică abordarea *sexului* ca fiind distinct de *gen* și discuțiile despre *identitate de gen* în orice instituție de învățământ. Decizia CCR a stabilit că „*interzicerea prin lege a exprimării și cunoașterii în unitățile de învățământ a problematicii identității de gen altfel decât ca identitate între gen și sexul biologic echivalează cu promovarea unor soluții normative ce se exclud reciproc, fiind de natură să creeze un cadru normativ confuz și contradictoriu, contrar cerințelor de calitate a legii impuse de art. 1 alin. (3) și (5) din Constituție*”, precum și că „*statul nu discriminează persoanele cu altă orientare sexuală, recunoaște administrativ schimbarea de sex, distinge între sex și gen și respectă obligațiile impuse de CEDO în materia egalității și nediscriminării cu multitudinea sa de fațete. O asemenea soluție normativă apare contrară logicii juridice și lipsită de orice motivare rezonabilă.*”

Nu în ultimul rând, în anul 2021, potrivit datelor semi-definitive INS, 687 de nașteri au provenit de la mame cu vârsta sub 15 ani și 45% din nașterile înregistrate în rândul fetelor cu vârste mai mici de 15 ani din Uniunea Europeană provin din România, țară aflată pe primul loc la acest capitol. Adesea, fetele însărcinate sau mamele minore se confruntă cu bullying și discriminare din partea colegilor și uneori chiar a profesorilor, fiind marginalizate, fapt ce conduce la abandon școlar și accentuarea precarității stării lor economice sau psihologice, precum și a copiilor lor. Este necesar ca școala să protejeze fetele gravide și mamele minore în fața discriminării, bullying-ului și violenței și să asigure șanse egale pentru acestea și să-și respecta dreptul constituțional al acestor copii la educație și protecție socială.

Așadar, în baza argumentelor expuse anterior, precum și a experienței cumulate a ONG-urilor semnatare, vă solicităm ca Ministerul pe care îl conduceți să se asigure de buna implementare a Strategiei naționale privind egalitatea de șanse 2022-2027 și, suplimentar, de următoarele:

1. Introducerea *de facto*, nu declarativ, a perspectivei de gen (*gender mainstreaming*) în educație, la toate nivelurile și disciplinele de studiu, într-o manieră adecvată vârstei;
2. Revizuirea programelor școlare și a manualelor din perspectivă de gen și a promovării respectului față de diversitate și protejarea minorităților etnice și sexuale în fața discriminării, bullying-ului și violenței în școală;
3. Asigurarea că manualele școlare au un caracter antidiscriminare activ, nu doar nediscriminatoriu, așa cum este în prezent stipulat în Metodologia pentru evaluarea științifică a proiectelor de manuale școlare din Ordinul 5913/2008;
4. Includerea de experți în egalitate de șanse între femei și bărbați și/ sau experți în drepturilor omului în comisiile de elaborare a programelor școlare, precum și în cele de aprobare a manualelor și auxiliarelor didactice;

Proiect derulat de:

Cu sprijinul:

5. Eliminarea stereotipurilor și prejudecăților de gen și promovarea egalității de gen în manualele și auxiliarele didactice prin abordarea următoarelor tematici ca, de pildă, exerciții despre stereotipuri și prejudecăți, proiecte și exerciții despre femei în literatură, artă, știință, noțiuni despre discriminare și intersecționalitate, siguranța pe Internet, tipuri de violență, prevenirea bullying-ului, modele explicative ale violenței, identificarea relațiilor nesănătoase ș.a.;
6. Includerea în oferta de formare a tuturor Caselor Corpului Didactic din țară a unor formări specifice pe tema egalității de gen și egalității de șanse între femei și bărbați, precum și asigurarea unei remunerații adecvate formatorilor;
7. Asigurarea ca fiecare unitate școlară are cel puțin un expert în egalitate de gen, format, cu atribuții clare și remunerat separat de atribuțiile de predare;
8. Introducerea unui sistem de raportare și monitorizare a activităților responsabililor cu egalitatea de gen și a unităților școlare;
9. Acordarea de credite profesionale transferabile cursurilor organizate de organizații neguvernamentale care activează în domeniul egalității de gen și nediscriminării pentru a atrage un număr crescut de cadre didactice la aceste activități;
10. Condiționarea acumulării celor 90 de credite profesionale transferabile (CPT) la interval de 5 ani, pentru personalul didactic, personalul de conducere, de îndrumare și de control din învățământul preuniversitar de participarea la minim un curs de formare pe tema egalității de gen/ de șanse și/ sau a drepturilor fundamentale și nondiscriminării;
11. Încurajarea utilizării la clasă a auxiliarelor didactice elaborate de experți în egalitate de șanse și nediscriminare, precum și a ONG-urilor care activează în domeniu;
12. Consolidarea colaborărilor cu experți în egalitate de șanse, inclusiv din sectorul neguvernamental, pentru realizarea de formări pentru cadre didactice și de analize curriculare din perspectivă de gen la diverse discipline, așa cum se prevede în Planul de acțiune al Strategiei naționale pentru promovarea egalității de șanse.

În septembrie 2022, Coaliția pentru Egalitate de Gen [a lansat un material suport](#) pentru cadrele didactice din învățământul preuniversitar, în special pentru ciclul gimnazial și liceal, pentru predarea și integrarea unor elemente de egalitate de gen la diverse materii școlare. Materialul – care poate fi descărcat gratuit de la acest [link](#) – a fost supus atacurilor și discreditării din partea unor grupuri conservator-reacționare și fundamentalist-religioase, care s-au poziționat totodată împotriva educației sexuale în școli, împotriva Convenției de la Istanbul privind violența împotriva femeilor și violența domestică, împotriva vaccinurilor, împotriva tehnologiei 5G. Considerăm că aceste demersuri sunt forme de abuz, dar și mai îngrijorătoare pe termen lung, întrucât descurajează cadrele didactice să abordeze teme ce țin de egalitatea de șanse și combaterea discriminării. Tocmai de aceea **considerăm că este necesar ca Ministerul pe care îl conduceți să se poziționeze neechivoc în favoarea egalității de gen și de șanse în învățământ.**

Proiect derulat de:

Cu sprijinul:

Școala are un rol esențial în combaterea rolurilor de gen, stereotipurilor, a violenței de gen și a discriminării, menținându-se ca principalul mediu în care se poate asigura transmiterea principiilor egalității de șanse în rândul viitoarelor generații.

Vă asigurăm de întreaga noastră deschidere și vă stăm la dispoziție pentru informații suplimentare.

Cu deosebită considerație,

Coaliția pentru Egalitate de Gen, formată din:

1. Centrul Parteneriat pentru Egalitate – CPE
2. Asociația pentru Libertate și Egalitate de Gen (A.L.E.G.)
3. Societatea de Analize Feministe AnA
4. Asociația Front
5. Asociația E-Romnja (Asociația pentru Promovarea Drepturilor Femeilor Rome)
6. Centrul FILIA
7. Centrul de Acțiune pentru Egalitate și Drepturile Omului (ACTEDO)
8. Centrul de Studii în Idei Politice (CeSIP)
9. Asociația PLURAL
10. Asociația Ema
11. Asociația SEXUL vs. BARZA
12. Societatea de Educație Contraceptivă și Sexuală S.E.C.S
13. Asociația Iele-Sânziene

Alți semnatari:

14. Centrul de Resurse Juridice
15. Asociația PRIDE Romania
16. Asociația Identity.Education - Identitate.Educație
17. Centrul pentru Inovare Publică
18. Asociația Centrul Rromilor „Amare Rromentza”
19. Grupul de inițiativă civică Absorbante pentru toate
20. Alina Dragolea, Facultatea de Științe Politice, SNSPA
21. Asociația A.R.T. Fusion
22. Asociația Pe Stop
23. Asociația ACCEPT
24. Institutul Roman pentru Pace - PATRIR
25. Frontul Comun pentru Dreptul la Locuire
26. Asociația Quantic
27. CeRe: Centrul de Resurse pentru participare publică
28. Fundația Romanian Angel Appeal
29. Asociația Mame pentru mame

Proiect derulat de:

Cu sprijinul:

AGENȚIA NAȚIONALĂ
PENTRU EGALITATEA DE ȘANSE
ÎNȚRE FEMEI ȘI BĂRBAȚI

30. Asociația Sens Pozitiv
31. Asociația Salvați Copiii
32. Asociația MozaiQ LGBT
33. Asociația Necuvinte
34. Asociația Easyeco
35. Grupul informal Gender Talk
36. Romanian Harm Reduction Network
37. Sindicatul IMPACT Botoșani
38. Interact Club București Cișmigiu
39. Girl Up România
40. Andreea Voina, Lect. univ. dr., Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca
41. Roxana Marinescu, Prof. univ. dr., Academia de Studii Economice din București
42. Ionela Băluță, Prof. univ. dr. habil, Universitatea din București, Facultatea de Științe Politice, Coordonatoarea masterului Politicile egalității de șanse
43. Oana Băluță, Conf. univ. dr., Facultatea de Jurnalism și Științele Comunicării, Universitatea din București
44. Sergiu Mișcoiu, Prof. univ. dr., Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca
45. Felicia Cornelia Macarie, Prof. univ. dr., Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca
46. Delia Bădoi, Universitatea din București
47. Anișoara Pavelea, Lect. univ. dr., Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca
48. Octavian Moldovan, Lect. univ. dr. Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca
49. Sebastian Țoc, Asist. univ. dr., Facultatea de Științe Politice – SNSPA
50. Andreea Gheba, Facultatea de Științe Politice – SNSPA
51. Patrick Brăila, Activist pentru drepturile persoanelor transgender

Proiectul [EGALIS: Egalitate de gen prin schimbare socială și educație](#) este derulat de Centrul Parteneriat pentru Egalitate, în parteneriat cu Asociația Front, Societatea Cultural Științifică de Analize Feministe AnA (AnA), Asociația Centrul de Acțiune pentru Egalitate și Drepturile Omului (ACTEDO), Asociația PLURAL și Asociația SEXUL vs BARZA, cu sprijinul financiar Active Citizens Fund România, program finanțat de Islanda, Liechtenstein și Norvegia prin Granturile SEE 2014-2021. Scopul proiectului este de a genera schimbări de percepție în rândul tinerilor și cadrelor didactice și de a influența decidenții în vederea dezvoltării de politici instituționale privitoare la egalitatea de gen, prin educație și conștientizare ce vizează tineri și cadre didactice, precum și prin acțiuni de watchdog și advocacy.

Lucrăm împreună pentru o Europă incluzivă.

Proiect derulat de:

Cu sprijinul:

